

Luftvägssmitta – utbrottshantering, SÄS

Sammanfattning

Utbrottshanteringen avser i första hand smittämnen med kortare inkubationstid som till exempel mässling, vattkoppor (luftburen smitta) och kikhosta (droppsmitta) och där icke immuna individer riskerar ett allvarligt sjukdomsförlopp. Åtgärdsplanen, som är utformad i enlighet med gällande epidemiplan för SÄS, är nivåstrukturerad enligt stegen: Överblick, Riskanalys, Omfattning, Utbrottskontroll, Nedtrappning och Övervakning, där varje steg tydligt beskriver handläggningen utifrån utbrottets omfattning. Se även riktlinje ”[Luftvägssmitta](#)”.

Förändringar sedan föregående version

Endast redaktionella förändringar.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Förändringar sedan föregående version	1
Förutsättningar	2
Ansvar	2
Genomförande	2
Åtgärdsplan	2
Nivå 1 - Överblick	3
Vårdenheten (enhetschef, ansvarig läkare)	3
Infektion/barn (bakjour, specialist)	3
Vårdhygien (under jourtid infektionsbakjouren)	3
Nivå 2 - Riskanalys	3
Nivå 3 - Omfattning	4
Nivå 4 - Utbrottskontroll	4
Liten omfattning	4
Stor omfattning	4
Information till	4
Nivå 5 - Nedtrappning	5
Nivå 6 - Övervakning	5
Dokumentinformation	5
Länkförteckning	5

Förutsättningar

Utbrottshanteringen är i första hand applicerbar på smittämnen med kortare inkubationstid där smittförebyggande åtgärder eller profylaktisk behandling är brådskande, till exempel mässling (morbilli), vattkoppor (varicellae) eller kikhosta (pertussis). Tuberkulos hanteras på liknande sätt i ordinarie verksamhet i samarbete mellan infektionsmottagningen och Vårdhygien.

Ansvar

Se information under rubrik *Genomförande*.

Genomförande

Åtgärdsplan

Patient med misstänkt eller säker mässling, vattkoppsmitta eller kikhosta på mottagning eller vårdavdelning med risk för smittoöverföring.

Åtgärdsplanen är utformad i enlighet med gällande epidemiplan för SÄS, [Epidemiplan, SÄS](#).

Nivåer	Fråga	Aktivitet
Överblick	Har vi koll på läget?	Säkerställ omhändertagande av indexfallet på vårdrum för luftburen smitta (om mässling, vattkoppor). Lista alla exponerade (patienter, eventuellt anhöriga och personal), lokal där de vistats, expositionstid.
Riskanalys	Föreligger smittrisk?	Identifiera riskutsatta personer (icke immuna/ovaccinerade, spädbarn, gravida, immunsupprimerade).
Omfattning	Hur många är utsatta för risk?	Om mer än enstaka exponerad mottaglig individ - Etablera epidemiskt utskott *.
Utbrottskontroll	Hur kan vi stoppa spridningen?	Profylax, tidig behandling, vaccination, information, planerad avstängning av personal.
Nedtrappning	Kan aktiviteterna trappas ned?	Avstämning av genomförda aktiviteter. Avvikelsesrapport.
Övervakning	Har vi koll på läget?	Översyn av riktlinjer och rutiner.

* Enligt Epidemiplan SÄS.

Nivå 1 - Överblick

Vårdenheten (enhetschef, ansvarig läkare)

- Kontaktar infektionskonsult/bakjour för beslut om placering av indexpatient för vidare omhändertagande.
- Informerar Vårdhygien.
- Påbörjar listning av alla exponerade; patienter, personal och anhöriga. Listningen ska i möjligaste mån innehålla:
 - personuppgifter
 - vilken lokal
 - expositionstid.

Om det är känt markeras personens immunstatus (vaccinerad/ovaccinerad/haft sjukdomen) samt om personen tillhör någon riskgrupp det vill säga spädbarn, gravida eller immunsupprimerade.

Infektion/barn (bakjour, specialist)

Infektionskonsult alternativt bakjour på barn- och ungdomskliniken:

- bedömer om diagnosen är sannolik
- beslutar om placering för fortsatt vård
- ordinerar provtagning för säkerställande av diagnosen.

Vårdhygien (under jourtid infektionsbakjouren)

- Säkerställer att infektionskonsult/bakjour på barn- och ungdomskliniken informerats och att listning på berörd enhet påbörjats.
- Informerar vårdenhetschef (VEC) för eventuell åtgärd (avstängning, smittrening) avseende väntrum/dagrum o.s.v.
- Informerar mikrobiologiskt laboratorium för snabbt omhändertagande av indexprov och beredskap för fler prover.

Nivå 2 - Riskanalys

Vårdhygien (under jourtid infektionsbakjouren) utför en riskanalys utifrån den preliminära listningen.

Sannolik/verifierad diagnos? Många riskutsatta? Många tillhörande riskgrupper? Listning fullständig?

Finns tidigare vårdkontakter under smittsam period?

Nivå 3 - Omfattning

Omfattningen definieras, utifrån riskanalysen som LITEN eller STOR.

- Liten omfattning – enstaka individ kan ha smittats.
- Stor omfattning – flera mottagliga individer kan ha smittats.

Chefläkare etablerar epidemiskt utskott* med berörda verksamhetschefer och nyckelpersoner för epidemisk händelse.

*Enligt Epidemiplan SÄS.

Nivå 4 - Utbrottskontroll

Liten omfattning

Vårdhygien säkerställer att infektionsmottagningen får persondata på riskutsatta personer.

Enheten för Infektion, i tillämpliga fall i samarbete med enheten för barn- och ungdomsmedicin, kontaktar personerna för en snar bedömning, provtagning och eventuell åtgärd avseende profylax, avstängning från arbete med mera.

Infektionskliniken ansvarar för samarbete med barn- och ungdomskliniken.

Vårdhygien informerar personal på berörd vårdenheter.

Stor omfattning

Det epidemiska utskottet

- utformar riktlinjer för provtagning och profylax samt avstängning av personal
- samordnar laboratorieresurser
- samordnar mottagningsverksamhet för exponerade
- samordnar så att exponerade patienter omflyttas minimalt
- anger vid behov speciell vårdavdelning för fortsatt vård av exponerade.

Information till

- chefer på SÄS
- akutmottagningar och vårdplatssamordnare vid SÄS
- smittskyddsgruppen
- primärvård vid behov
- (efter bedömning) övriga vårdhygienavdelningar i VGR och Halland
- (efter bedömning) sjukhusets personal
- (efter bedömning) allmänhet och media.

Nivå 5 - Nedtrappning

Nedtrappningsfas inleds när samtliga riskutsatta omhändertagits och ytterligare smittspridning och nyinsjuknande är osannolikt. Efter avstämning och avslut av genomförda aktiviteter, kan chefläkaren upplösa det epidemiska utskottet.

Avvikelsesrapportering ska ske oavsett omfattning.

Nivå 6 - Övervakning

Vårdhygien genomför översyn av riktlinjer och rutiner.

Ledamöter i epidemiskt utskott utvärderar handläggningen.

Dokumentinformation

För innehållet svarar

Jon Edman Wallér, överläkare, vårdhygien, SÄS

Susanne Roos, hygiensjuksköterska, vårdhygien, SÄS

Remissinstanser

-

Fastställt av

Jerker Nilson, chefläkare, SÄS

Nyckelord

Mässling, vattkoppor, kikhosta, utbrottshantering, utbrottskontroll, epidemiläge, epidemiberedskap, beredskapsplanering, morbillivirus, droppsmitta, varicella zostervirus, luftburen smitta, bordetella pertussis, mykobakterier, infektioner, kontaktsmitta

Länkförteckning

- Luftvägssmitta. Regiongemensam riktlinje upprättad av vårdhygienverksamheter inom Västra Götalandsregionen.
<https://hittadokument.vgregion.se/sas>
- Epidemiplan, SÄS.
[Epidemiplan SÄS](#)

Katastrofplan inklusive tilläggplaner finns publicerat på insidan:

<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/sodra-alvsborgs-sjukhus/stod-och-tjanster/sakerhet-och-krisberedskap/sas-kris--och-katastrofmedicinska-beredskapsplan>

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Susanne Roos, (susro4), Hygiensjuksköterska

Granskad av: Susanne Roos, (susro4), Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-114

Version: 8.0

Giltig från: 2026-02-25

Giltig till: 2028-02-25